

Etika valstybės tarnyboje

Aleksandras Patapas

*Mykolo Romerio universitetas
Valakupių g. 5, LT-10101 Vilnius, Lietuva*

Jolanta Palidauskaitė. Etika valstybės tarnyboje. Kaunas: Technologija, 2010.

Mokslinė monografija – tai ilgalaikių pastangų ir ilgamečio kruopštaus darbo vaisius. Nei globalizacijos procesai, nei netikėtos ekonominės ar politinės krizės, nei naujovės naujosios viešosios vadybos dvasia, vis dar diegiamos akademinėse institucijose ir skatinančios ieškoti mokslinės veiklos rodiklių, o ne pačios tos veiklos kokybės negali ir neturėtų sutrikdyti rimto mokslininko nusiteikimo rengiant daugiau nei dvylikos metų tyrimų, analizės ir stebėjimų darbą. Neabejotina, jog ši monografija – tai išsamiausias ir sistematiškiausias iš visų Lietuvoje parengtų darbų, skirtų etikos problematikai valstybės tarnyboje tirti. Tačiau net ir tokio solidaus veikalo išskirtinumas yra ne tai, kad šiuo veikalu siekiama užbaigti pasirinktos tematikos analizę akademiniam diskurse, o tai, kad stengiamasi jį padaryti aktualų, įtraukiant į diskusiją kuo platesnį studentų, mokslininkų ir valstybės tarnautojų ratą. Tokį mokslinio veikalo aktualumą gali užtikrinti tik gili bendresnio mokslinių darbų konteksto refleksija, leidžianti aiškiai suvokti skaitytojui šio mokslinio darbo vietą akademiniam administravimo etikos diskurse. Knygos įvade istoriškai apžvelgti akademiniai tyrimai etikos valstybės tarnyboje ir ją apibendrinantys viešojo administravimo etikos akademinės minties raidos akcentai rodo, kad autorė išsamiai susipažinusi su analizuojamojo diskurso sąvokomis, problematika ir atliktais tyrimais. Tik remiantis šiais atskaitos taškais galėjo būti įgyvendinta pagrindinė knygos idėja – „parengti į akademinę bendruomenę nukreiptą darbą, kuriame būtų išryškintas tiek viešojo administravimo klasikų požiūris tam tikrais klausimais, tiek bandymai šiuolaikinėmis vadybos priemonėmis spręsti etikos problemas“ (p. 25).

Knygą sudaro aštuoni skyriai. Kiekvieno skyriaus pradžioje autorė pateikia akademinės minties klasikų veikalų ir iškiliausių praktikų viešų kalbų citatas, taip susiedama aktualią istorinės praeities mintį su dabarties analizuojama problematika. Kiekvienam skyriui kontekstą suteikia autorės atlikta istorinės viešojo administravimo etikos raidos, aktualiausių tyrimo temų ir mokslinio tyrimo metodų analizė. Nesvarbu, kuris iš aspektų analizuojamas konkrečiame skyriuje, tikslas visada lieka tas pats – išryškinti etikos svarbą valstybės tarnyboje.

Analizuojant patį autorės sumanymą, atkreiptinas dėmesys į tai, kokia nuosekli ir aiški yra knygos struktūra, kaip kryptingai realizuojamas dėstymas. Pradedama nuo teorinių dalykų (pirmasis ir antrasis skyriai) – pagrindinių diskurso sąvokų turinio analizės (etika, etosas, moralė, vertybės), toliau aptariamos pagrindinės problemos (trečiasis ir ketvirtasis skyriai), su kuriomis susiduriama valstybės tarnyboje (interesų

konfliktas, korupcija), baigiama akcentuojant praktinius etikos aspektus (penktasis–aštuntasis skyriai): jos vadybą, kodeksų ir švietimo svarbą bei naujausius etinius iššūkius, su kuriais susiduriama valstybės tarnyboje įgyvendinant naujosios viešosios vadybos reformas. Taigi galima būtų teigti, kad knyga turi tris pagrindinius pјūvius – sąvokinį, probleminį ir praktinį. Kiekvienas ankstesnis pјūvis sudaro sąlygas tolesnei analizei: be aiškaus sąvokinio mechanizmo neįmanoma tinkamai konceptualizuoti pagrindinių problemų turinio, o be šių problemų nuoseklios ir gilios analizės vadybinių veiksų pagrindimas būtų tiesiog deklaratyvus. Ši struktūrinių knygos dalių tarpusavio priklausomybė, nors dažnai ir skelbiama kaip rimto mokslinio darbo prielaida, tačiau gana retai realizuojama tokios apimties mokslinėse monografijose. Nors knygos apimtis viršija pusę tūkstančio puslapių, autorei pavyko išvengti tokiais atvejais dažno eklektiškumo, turinio dalių dubliavimosi ir teksto turinio atkartojimo skirtingose knygos dalyse. Taip pat atkreiptinas dėmesys į tai, kad išlaikyta pusiausvyra tarp teorinių ir praktinių knygos dalių. Sąvokinį-probleminį lygmenį reprezentuojantys pirmi keturi skyriai yra labiau teorinio pobūdžio, o penktasis–aštuntasis skyriai yra skirti etikos praktikai valstybės tarnyboje, t. y. jos vadybai.

Ypatinę vertę knygai suteikia tai, kad autorei pavyko išvengti nuobodaus ir sauso akademinio dėstymo. Kiekviename skyriuje autorės analitiškumą papildo ir pagyvina išsamus istorinis kontekstas, naujausių tyrimų apžvalgos ir nuolatinės autorės pastangos sisteminti pateikiamas mintis schemomis, lentelėmis, paveikslais. Šios pastangos ne tik praplečia ir palengvina skaitytojo suvokimą, bet kartu skatina įsitraukti į diskusiją, ieškoti naujų argumentų ir vaizdavimo schematiškai galimybių.

Šioje recenzijoje išsamiau analizuoti kiekvieno skyriaus turinio nėra galimybės dėl jos apimties ribojimo. Be to tokia skubota analizė tik sumenkintų autorės nuveiktą darbą ir neleistų knygos skaitytojui patirti savarankiško pažinimo džiaugsmo, kurį teikia tokiu išbaigtu pavidalu parengta Jolantos Palidauskaitės mokslinė monografija „Etika valstybės tarnyboje“.

Aleksandras Patapas – Mykolo Romerio universiteto Politikos ir vadybos fakulteto Viešojo administravimo katedros docentas, socialinių mokslų daktaras.

E. paštas: patapas@mruni.eu

Aleksandras Patapas, Doctor of Social Sciences, is an Associate Professor at the Department of Public Administration, Faculty of Politics and Management, Mykolas Romeris University.

E-mail: patapas@mruni.eu

Apžvalga įteikta redakcijai 2012 m. sausio mėn.